

KoiKoi: Mannskompndiet

1. Om kjønn hos Ankoi

Opptakstprøvene

Den første natten av KoiKoi samles alle av hvert kjønn for å holde MannRit, NukRit og KvinnRit. Din rolles kjønn ble avgjort på en av disse opptaksprøvene, eller vil bli det hvis rollen er barn.

Er du barn bør du før VelkomstRit gå til en voksen av kjønn du vil bli tatt opp i og si “Jeg vil slutte å være. Jeg vil at en kvinn/nuk/mann skal bli til.” Etter VelkomstRit er det vanlig at de voksne av samme kjønn møtes for å forberede nattens opptaksprøve.

Innholdet i disse er hemlig. Men de har til felles at barnet må demonstrere at de har viktige kjønnsspesifikke egenskaper, og at de voksne av kjønn må enes om at barnet hører hjemme hos dem.

Det er fullt mulig å mislykkes. Barnet som mislykkes kan prøve igjen ved neste KoiKoi, eller prøve å bli tatt opp i et annet kjønn på samme KoiKoi. I slike tilfeller holdes det ekstra opptaksprøver i løpet av den andre natten.

Elskere og fambytte

For nymann og nykvinn, eller de som mangler elsker, er KoiKoi den eneste anledningen til å finne nye elskere på to år.

Det forventes at du selv tar initiativ til å flørte og utforske mulige relasjoner - det er helt OK å flørte, og å ha seg, med flere under KoiKoi. Jevnaldrende venner og (ikke minst) søsken er viktige samarbeidspartnere her. Se kulturkompendiet for mer om flørt, kurtisering og å bytte fam.

Aldmann og aldkvinn er ofte mellommenn som hjelper de unge å finne seg en ny fam, enten de unge vil det eller ei. Det holdes **aldri** noe “rådsmøte” hvor de voksne i fellesskap planlegger fambytter på vegne av de unge - dette avtales mellom famen og den som vil reise med dem.

Relasjoner (bror/søster/mor/far) kan man få gjennom fødsel, eller gjennom adopsjon. Se: AdopsjonsRit. Det er vanlig å gjøre AdopsjonsRit for å få kabalen med fambytter til å gå opp.

Det kjønnseksklusive

Noen ting er forbeholdt bare et kjønn. Om noen av et annet kjønn gjør dette så sees det på som Ondt! Farlig! Feil!

Bare mann	Bare kvinn	Bare Nuk
Bære vann	Tenne bål	Gjøre SpåRit
Reise ut i krig	Føde og amme	Lede VelkomstRit og KoiRit
Være far	Være mor	Tar vare på ald

Det kjønntypiske

Mange ting er assosiert med et kjønn, men ikke forbudt for de andre kjønnene. I vår kultur er det for eksempel typisk mannlig å snekre og bygge ting ute, uten at det dermed er forbudt for kvinner å snekre eller påbudt for menn å samle på power tools. Ankois ideer om det kjønntypiske ser du i tabellen under.

Tenk på om du vil spille en “stereotyp” mann/kvinn/nuk, det motsatte, eller noe midt i mellom. Velg gjerne 1-3 ting fra din rolles kjønn i listen, og en ting fra et annet kjønn, som egenskaper ved din rolle. Er rollen din barn, leker du med egenskaper fra alle tre kjønn, men gjerne med kjønn du ønsker å bli.

Typisk mannlig	Typisk kvinnelig	Typisk nuklig
Innadvendt og ettertenksom	Utadvendt og rask i replikken	Få ord, mer kroppsspråk.
Slåss med never	Slåss med ord	Slåss ved å skape frykt og usikkerhet
Gir aldri opp å gå mot målet, selv når han burde gitt opp for lengst.	Skjønner når det er på tide å gi opp et gammelt mål og heller finne et nytt.	Uklart hva som er målet og kan flyte gradvis over til nye mål.
Uttrykker følelser med få og korte ord. “Jeg er sint.”	Uttrykker følelser med mange og lange ord. “Det du sa nå gjorde meg veldig sint. Så sint at...”	Uttrykker følelser indirekte - gjennom kroppsspråk, fortellinger, symbolske handlinger.
Har seg med en kvinn	Snakker i detalj med andre kvinn om hvordan det var da hun hadde seg med en bestemt mann	Har de seg? Eller har de rit? (Nuk har kunnskap om måter å ha seg som er ukjente for mann og kvinn.)
Forpliktelse - “Det jeg må gjøre”	Handlinger - “Det jeg gjør”	Mysterier - “Der jeg er”
Utforsker nye jaktmarker.	Passer på at de faste stiene er i god stand.	Sår frø
Sterk og utholdende	Sterk og utholdende	Svak

Om kjønnene i hverdagen (bakgrunnsinformasjon)

På en typisk dag reiser man i mindre grupper ut av leiren for å skaffe mat. Hvem som skaffer mat sammen varierer, og bestemmes gjerne pragmatisk på morgenen (“Du, Kulp - skal vi fange fiskfisk i dag?”). Først når vinteren eller KoiKoi nærmerer seg, begynner man å planlegge for å tørke og bevare mat.

Kvinnkvinn med spebarn har barna med seg når de fisker, jakter småvilt og sanker. Det begrenser hvor effektive de kan være. Faren har et spesielt ansvar for å dele mat med sin søster og hennes spebarn (den praktiske årsaken til at det er viktig å ha en far), men andre i famen hjelper også til. Nykvinn og mannmann drar på de lengre ekspedisjonene. Nuknuk er oftere å finne ved eller nær leiren. Noen må beskytte de minste barna eller syke voksne mot ville dyr, og det er gjerne en nuk. Nuknuk på Koi har også en viktig oppgave i å ta vare på de ald som bor på Koi.

Det forventes at kvinn og mann har en elsker av motsatt kjønn, for å sikre at det blir født spebarn. Andre elskere av andre eller samme kjønn kommer i tillegg.

En typisk kvinn føder 4-7 spebarn i løpet av et liv. Bare halvparten av disse overlever til å bli voksne. Alle kjenner en kvinn som har dødd i barsel. Alle de eldre har opplevd å miste et spebarn. Dette er like vonde opplevelser for Ankoi som det er for oss.

NukNuk er først og fremst et *kjønn* - ikke et presteskap eller en shamanrolle. Som kjønn er de kjennetegnet av sine “to kwath” - at de blander sterkt maskuline og sterkt feminine trekk i ulik grad, eller at de er androgyne, hverken maskuline eller feminine. Stereotypet ses de på som velegnede til omsorg og åndelige sysler. Det er mest nuk som driver helbredelse.

Mann og kvinn kan tolke gjærtegn de ser (en fugl flyr opp fra stien - god jakt denne veien!), men å gjøre rit for spå i fremtiden er eksklusivt nuk-kunnskap. Nuknuk spår på mange ulike måter. Det er vanlig å tegne kwath på knokler, kaste knoklene opp i vinden, og spå ut fra hvordan de lander. Når famen skal bytte leirsted gjør famens nuk Store SpåRit for å se den beste retningen å reise i - veien leses i linjene på leveren til et ofret dyr.

Voldtekt og seksuell trakkasering finnes ikke blant Ankoi. To stykker har seg bare når det er tydelig at begge vil det. (Denne regelen gjelder også off.)

2. Om MannMann

En mann har tre viktige oppgaver:

- Å være far, og å fange/jege/fiske/samle mer mat enn han kan spise selv for å dele med sin søster og hennes barn i perioder hvor hun må holde seg nær leiren.
- Å drive krig - reise i krigslag til fremmedes land for å ta hevn eller plyndre, og delta i forsvaret av egen fam, det sistesammen med kvinnkvinn og nuk i famen.
- Å bære vann til famen.

Noen menn har levd et helt liv uten å være i krig, men krigerrollen er likevel en del av identiteten som mann.

En god mann hos Ankoi er fåmælt, ettertensksom, kammeratslig, sterk og utholdende (i likhet med kvinn, men til forskjell fra nuk), pålitelig på jakt og i krig, lojal til sin søster, og omsorgsfull for sine spebarn og barn. Han lykkes i å tiltrekke seg, og holde på, en eller flere elskerinner. Han er en god elsker. Han mestrer både aggresjon, og å kontrollere aggresjonen. Det er OK å slåss med nevene med en annen mann. Men det er ikke OK å slå en kvinn, nuk eller barn, og det er heller ikke OK å slå en annen mann i vrede - dvs. plutselig og uten varsel.

Ikke alle Ankoi-menn er gode menn.

Tips til å spille mann:

- Ta deg tid til å tenke.
- To menn kan gjerne tilbringe tid sammen uten å snakke - men de må *gjøre* noe. Å gå er å gjøre noe.
- Øv deg på å vise aggresjon uten å slå - å brøle, å sparke i bakken, kaste ting, være voldelig mot uskyldige stubber.
- Beveg deg stille. Den naturlige tingen å gjøre i en skog er å snike.
- Stopp opp og lukt. Hvilken vei blåser vinden? Er det bytte i nærheten?
- Vær småaggressiv mot menn du ikke kjenner - knuff og dytt litt. Men om den andre tar igjen med samme mynt, smiler du og dere er venner.
- Følg med på de du er far til. Vis at du bryr deg om dem uten å blande deg i livet deres.

3. Rit

KrigsRit (bare mannmann kan gjøre dette)

KrigsRit er en oppvisning av sykronisert, taktfast, styrke og aggresjon. Det gjøres typisk for å skremme vannet av fremmede. Det inngår også i MannRit. Mannmann øver seg på KrigsRit relativt ofte, både for å dyrke fellesskapet og for å være godt forberedt om det skulle bli krig. Hver fam gjør KrigsRit i sin egen stil. Under KoiKoi er det vanlig for alle mannmann å møtes og gjøre et KrigsRit, for å lære av hverandre.

Søk etter “Maori Haka” for inspirasjon til KrigsRit.

MannRit

Aldmannmann har ansvar for at ritualet blir ledet. De kan dele ansvaret med andre.

o. Før MannRit

Barnet som vil slutte å være må lage et våpen.

Et våpen til jakt eller krig.

Og ta med våpenet til MannRit.

En aldkvinn må tenne bålet så det får brenne lenge.

Blant mannmann finnes en ledemann for hvert barn.

Ledemann leder barnet til MannRit.

1. Er barnet taust?

MannMann er tause.

Er barnet også taust?

Da kan en mann bli til.

2. Viser barnet mot?

Bålet har brent lenge.

Ilden brenner lavt over glødende kull

Mannmann hopper over ilden

Våger barnet å hoppe over ilden?

Da kan en mann bli til

3. *Kan barnet være stille?*

MannMann går ut i skogen.

Barnet må gå forbi dem,

usett og stille.

Lager det bråk og spetakkel?

Da kan ikke en mann bli til.

4. *Kan barnet sløss?*

Mannmann gjør KrigsRit

Store Krigskwath kalles.

Barnet slåss.

Ledemann spør barnet: "Vil du ofre barnet som skal slutte å være, til Krigskwath?"

Når barnet svarer ja

ofrer mannmann barnet til Store Krigskwath

5. *Mannkwath kommer - en mann blir til*

De kaller på mannkwhath

Mannkwath kommer og tar bolig i det som ikke lenger er et barn

Og en mann har blitt til.